

Dk - DIALOG

Cena 3,- Kč

Pro členy Demokratického klubu zdarma

PROHLÁŠENÍ DEMOKRATICKEHO KLUBU

k otázce vstupu České republiky do NATO
stanovisko Dk č. 15 (1997)

Lze předpokládat, že v dohledné době bude České republice nabídnuto členství v NATO, které by znamenalo maximální možnou záruku její bezpečnosti. Od svého vzniku v roce 1949, který byl především reakcí demokratického světa na hrozbu potlačení demokracie v Evropě a konkrétně na komunistický puč v Československu, představuje NATO významnou vojensko-politickou sílu, která je schopna ubránit se jakékoliv hrozbě. Proto se také za celých těchto téměř 50 let žádný člen Aliance nestal cílem vnějšího útoku a nedošlo ani k vojenským konfliktům mezi jejími členskými státy. Jsme přesvědčeni o tom, že tomu tak bude v budoucnosti. Členství v Alianci uchrání Českou republiku nejen před hrozbou vnějšího napadení a možné vojenské konfrontace, ale bude znamenat i připojení se ke společenství, jehož hlavními atributy jsou demokracie a respektování lidských práv. Způsob rozhodování v Alianci zabezpečuje všem jejím členům rovnoprávné postavení.

Některé české politické strany dnes požadují, aby podmínkou přijetí účasti České republiky v Alianci byl souhlas vyjádřený v referendu. Máme za to, že tento krok by neodpovídal povaze věci. Více než 80 % voličů odevzdalo v posledních parlamentních volbách hlas stranám, které se jednoznačně přihlásily k podpoře vstupu do NATO. Jelikož jsme parlamentní demokracií, neměli bychom přenášet odpovědnost Parlamentu na občany v tak složité problematice, která vyžaduje hlubší poznání. Samotné formulování otázky v tomto případě není jednoduché. Výsledek referenda by také mohl být ovlivněn bezprostředními náladami občanů, které souvisejí s některými současnými ekonomickými problémy. Těm se však žádná země nevyhne a mají pouze dočasnou povahu. Členství v NATO je naopak otázkou dlouhodobé strategie a zajištění budoucnosti České republiky. Některé ze subjektů, které referendum požadují, počítají s tím, že ve vědomí některých občanů přežívají ještě zbytky důsledků komunistické propagandy o útočném zaměření Aliance. Počítají rovněž s tím, že všemi občany není dosud přijata hypotéza, pře-

stože se stále potvrzuje, že demokratické státy nejsou nikdy útočníkem. Lze ovšem připustit, že mnoho občanů si dosud neuvědomuje, že členství v Alianci je nejefektivnějším způsobem zajištění bezpečnosti České republiky. Ide o typický případ složitého problému, který má řadu aspektů, za jejichž posouzení by měla zůstat hlavní váha odpovědnosti na těch, kteří k tomu dostali důvěru občanů ve volbách.

Demokratický klub je přesvědčen, že by bylo v zájmu občanů České republiky, aby vláda přijala nabídku členství ČR v NATO a aby Parlament České republiky s přijetím této nabídky vyslovil souhlas.

V Praze dne 20. června 1997

JSOU POSLANCI VÁZANI STANOVISKEM ORGÁNŮ SVÉ STRANY?

Jako už pokolikrát, také na poslední schůzce před prázdninami se diskutovalo o otázce hlasování poslanců: zda mají hlasovat podle vlastního svědomí, nebo podle postoje strany, za kterou kandidovali.

Bylo by jistě nejrozumnější dát jasně najevo, že pokud nenastanou změny okolností, pak se s tímto problémem nedá nic dělat a měli bychom se v diskusích věnovat otázkám, kde můžeme něco ovlivnit. Je třeba jasně říci, že volební systém podle poměrného zastoupení dává silnou pozici politické straně, kterou zastupují poslanci, protože ti to poslanci byli zvoleni na program určité strany a ne pro kvality vlastní osoby. Svědčí o tom i to, že když poslanec odstoupí nebo zemře, nastoupí další v pořadí na kandidátní listě bez osobního hodnocení. Poslanec je tedy povinen jednat, mluvit a hlasovat podle programu strany. Jednotlivé kroky je však možno uvnitř poslaneckého klubu strany projednat a podle zvolené taktiky blíže stanovit. Není tedy nic divného, když se klub ujedná, že bude postupovat jednotně, aby prosadil úmysly programu strany. Pak jsou jeho členové povinni hlasovat podle ujednání klubu.

Jinak je tomu při většinovém systému: poslanec je zvolen jmenovitě, za svou osobu a na své předvolební sliby. Je zde však jiná vada, a sice to, že poslanec může být zvolen nakonec menšinou voličů volebního obvodu, takže zdaleka nereprezentuje názory všech voličů volebního obvodu. Výsledek hlasování o jednotlivých otázkách může být závislý na okamžité náladě poslance a nemusí zapadat do nějakého souboru zákonů. Oba systémy jsou tedy špatné, ale lepší nejsou k dispozici.

Daleko vážnější otázkou je projev „stádnosti“, jak bylo při diskusi zmíněno. V celém světě se zjišťuje, že velká většina obyvatelstva, tedy voličů, neuvažuje kvalifikovaně o dopadu některé otázky. Voliči se přikloní k propagovanému postoji, hlavně je-li okamžitě příjemný pro jednotlivce. Tak se stávají hromadné sdělovací prostředky nejsilnější politickou silou ve společnosti. To jsme mohli zpozorovat při poslední

vládní krizi a pádu koruny. Rozruch byl zcela zbytečný, protože se nic nezlepšilo, a přece se hladina uklidnila. Nejlépe se vládne lidem „stádovým“, primitivním. („Když mám vepřo-knedlo-zélo a pivo, tak ať si dělají ti nahore, co chtějí.“). S takovými lidmi si udělají demagogové a diktátory, co chtějí. Hlavně v době, kdy sami nevládnou a jen kritizují ty vládnoucí.

Proti stádnosti je jen osvěta, výchova. Jen lidé samostatně a svobodně myslící, a hlavně zodpovědní, se mohou vyhnout stádnosti a demagogickým slibům dobrodruhů.

Zde může Demokratický klub něco udělat. Co a jak - by mělo být předmětem delší ankety a diskusí. Zde platí: bude-li každý z nás křemene, je celý národ z kvádrů, tj. bude-li každý z nás uvážlivý a morální, je i sněm kvalitní.

Znalci práva v Demokratickém klubu by měli pokračovat v diskusích a pak vyvodit důsledky z diskuse ve Svobodné Evropě v posledních týdnech, kdy prof. Suda si pozval soudce Nejvyššího soudu dr. Cepla a probírali spolu nedostatky právní jistoty.

Objevily se dávno známé skutečnosti, že náš právní systém je založen na množství zákonů a právních předpisů, které si někdy odporují a v nichž není nikdy jisté, co se nakonec uzná za správné. Byl zdůrazněn rozdíl mezi evropským právním systémem, založeným na kodexech a stále doplňovaných zákonných předpisech, a mezi anglosaským systémem, který vyhrazuje důležité místo tzv. principům. Principy jsou poměrně stručné zásady a hlediska, která jsou rozhodná v případě pochyb. Principy by měly být stanoveny pro každou část právních předpisů, pro ústavu, občanský a obchodní zákoník, trestní právo, procesní právo atd. tak, aby bylo jasné, jaký cíl dotyčný soubor předpisů má.

Tyto mé názory nesměřují k omezení svobodného vyjádření, jen bychom měli přesunout diskusi na témata, která můžeme ovlivnit, a k těmto otázkám vydávat stanoviska klubu.

Jiří Laube

VODA STOUPÁ

Nemám na mysli vodu na Moravě a v Moravě, ta snad právě dnes, ve středu 16. července, trochu poklesla, i když předpověď je všelijaká. Ale druhá voda i povodní je povícero.

I.

Mám takovou konservativní představu o časopisecké diskusí. Někdo něco napíše a v příštím čísle mu někdo odpoví. To by měli podle mne dodržovat i ti, kteří čtou rukopis ještě před zveřejněním z titulu své redakční funkce. Jen v případě, že kdosi napíše něco příliš pohoršujícího a prokáže tak, že vybočil z řady, mu redaktor odpoví ihned. Když jsem včera vzal do rukou Dialog č. 6 zdálo se mi, že mne něco podobného postihlo. Po četbě odpovědi kol. Janouška jsem se však uklidnil. To přece není odpověď na to, co jsem napsal já. Takže se mu omlouvám za své podezření. Dokonce ani krácení mého rukopisu nemění ani smysl ani tón stati, což se také pokaždé nestává. Prostě úplný veteř dobrých zpráv.

II.

Ale teď už o té vodě, a to tak, že vážně. Vezmeme-li si poslední dvě čísla Dialogu, dojdeme k závěru, že většina plochy je věnována rozpracování slavné Zemanovy teze o spálené zemi. Nemá ani smysl zabývat se jednotlivými věťami, všechny jsou stejné. Do toho nás ještě kdosi vyzývá, abychom si nevážili památky L. Feierabenda, protože si koupil velkostatek a byl v Beranově a Eliášově vládě. To jsou argumenty vsutku pokleslé. To se v klubu nenajde nikdo, kdo si této vlády stále váží? A když najde, proč nepíše? A třeba i píše a zase se nějak nenajde ten dopis? To bude Dialog opravdu pomáhat této vládě a s ní možná i demokracii do hrobu?

Pár slov na závěr. Nic jsem nerestituoval, nic jsem nikdy neměl, jediné, co jsem měl zdědit, mi ukradl můj nezávadný strýc ve dnech, kdy Hitler vyvraždil všechno mé příbuzenstvo závadné (Tento typ krádeže byl masový a v mé stati v šestce chybí). Akcie mi šhly ve státní úschovně, protože jsem neměl pro samou práci čas si s nimi hrát. Ale přesto vím, že v listopadu 1989 pro mne vypukla Prima sezóna a Nejlepší léta mého života. A moc bych prosil, aby se Dialog nepřipojoval k těm, kteří by mi obě chtěli ukončit.

Jan Friedlaender

JACQUES RUPNIK A STŘEDNÍ EVROPA

Červencové povodně jakoby odplavily i dějinnou událost, významně se dotýkající naší země. Když počátkem letošního července v Madridu otevřelo NATO brány České republice, Maďarsku a Polsku, hovořilo a psalo se o tom, že Madridem se střední Evropa konečně vrátila k Západu. „Mnichov a Jalta byly konečně vymazány“ - komentoval událost ministr zahraničních věcí Josef Zeleniec. Po dvaapadesáti letech byla definitivně udělána tečka za panstvím Kremli nad tímto regionem. Při této příležitosti představitelé středoevropských států zdůraznili, že Středoevropané přes mnoho desítek let sovětské nadvlády nikdy nezapomněli na svoji souměřitost se Západem. Nemohla jsem přitom všem nezapomenout na profesora Jacquese Rupnika, francouzského politologa, autora publikace *Jiná Evropa*, s nímž členové demokratického klubu besedovali na toto téma koncem letošního března.

Profesor Rupnik tehdy konstatoval, že v posledních letech se česká debata o Evropě přesunula od kultury k politice. Zatímco dřívější argumenty vycházely ze souměřitosti české kultury k západu, dnešní myšlenkový vývoj ve vztahu k Evropské unii se vyvíjí od hesla návratu do Evropy, přes jisté oboustranné rozčarování k náladám euroskepsy. Podle posledního vývoje a výsledků veřejného mínění se jeví, že zatímco česká vláda více preferuje vstup do NATO, obyvatelstvo dává spíše přednost vstupu do EU a otázka vstupu do NATO a EU se stává politickým sporem.

Přesto všechno se profesoru Rupnikovi zdá, že pro Čechy je větším problémem než vstup do NATO či EU otázka, jak vyřešit své vztahy s Němci. V našem vstupu a členství v NATO spatřuje Jacques Rupnik zároveň způsob, jak v severoatlantickém paktu tyto problémy jednou provždy „rozpuští a vypustí“.

V uvedené publikaci *Jiná Evropa* (vyšla ve třech verzích: anglicky už v r. 1988, francouzsky v roce 1990 a česky v nakladatelství Prostor v roce 1992) vyjádřil autor brilantním způsobem specifika střední Evropy i to, co po skončení druhé světové války vyústilo do vzniku „jiné Evropy“ namísto střední Evropy, která zmizela z povědomí Západu. Až v souvislosti s koncem sovětského impéria a sjednocením Německa se hledání Evropy středu stalo novým politickým programem. Jak říká Jacques Rupnik - „otázka dne však zní, zda se rodí nová střední Evropa, nebo zda směřujeme k balkanizaci střední a východní Evropy projevující se sobectvím všech a vzájemnými národnostními rozdíly“. Je však přesvědčen, že kolektivní historická zkušenost jednotlivých národů střední Evropy se projevuje schopností vidět, co je za politickými konflikty opravdu ve hře.

Připomíná, že poválečný svět byl vlastně dílem Hitlera, neboť bez něj by nebylo rozdělení Německa, ani Sověti a Američané v Berlíně a také by nedošlo k sovětizaci střední Evropy. Novodobý osud národů střední Evropy byl určován Ruskem a Německem. Stalin by nikdy nedobyl střední Evropu, kdyby do ní dříve nebyli pustili Hitlera. A tak druhou stranou „ruské otázky“ je „otázka německá“. Při hledání identity střední Evropy jako alternativy k sovětizaci se zpravidla kladl důraz na rozdíly mezi touto oblastí a Ruskem. Soudilo se, že tragédií střední Evropy způsobily vnější příčiny. Podle Rupnika německá otázka nepřipouští toto řešení a nutí protagonisty, aby se vypořádali s vnitřními příčinami tragédie. Říká: „Znovuobjevování střední Evropy není pouhá nostalgie, vymyšlení tradice. Je to především pokus znovu definovat problém oblasti a pokusit se přitom překonat jak oficiální marxistická klíše, tak nacionalistické stereotypy.“

Poslední vývoj ukazuje, že to, co nejpozději v roce 1999 ve střední Evropě zatím vznikne, bude znamenat, že Češi, Poláci a Maďaři budou vzájemně ochotni položit své životy za obranu nejen své vlasti, ale i svých nejbližších sousedů. Tento fakt naznačuje směr dalšího vývoje ve střední Evropě.

Miloslava Kučerková

ZE ŽIVOTA DEMOKRATICKÉHO KLUBU

První poprázdninové diskusní setkání členů a příznivců Dk se koná ve čtvrtek 9. října 1997 v 17 hod. na Právnické fakultě UK v Praze 1, místnost č. 103. Těšíme se na vaši účast.

Z DOPISŮ

Nevím, jakou zkušenost mají ostatní čtenáři se svými knihovnami. Já mám z poslední doby tuto: ze dne na den zmizely z čítárny Lidové noviny a místo nich se ob-

jevíto jiné čtivo - Blesk. V knihovně je plno milostné a dobrodružné literatury, ale kniha, která získala nejvyšší ocenění v anketě LN „Dvě knihy vzpomínek“ Naděždy Mandelštamové, není. Žiji sama z menšího důchodu a jsem proto závislá na službách knihovny. A ty služby právě začínají nabírat nevidaný směr. Co v takovém případě může učinit nespokojený čtenář? Jde si stěžovat. V případě okresní knihovny na odbor kultury Okr. úřadu. Vedoucí odboru mu dá za pravdu, zatelefonuje ředitelce knihovny svůj názor a výsledek? Z čítárny zmizel Blesk, ale Lidové noviny se neobjevily. Po delší stížnosti na Okr. úřadě se dozví, že knihovnu nefidí, jsou pouze jejím řizovatelem.

Ředitelka knihovny mě požádala, abych své stížnosti adresovala jí, ale nebyla ochotná ustoupit od svého názoru, který je asi tento: zajímavých tiskovin je mnoho, peněz málo a tak musí uspokojit čtenáře, kterých je nejvíce. Dokonce je odhodlána získat do čítárny zařízení, které zaznamenává každé prohlédnutí novin a tak dokáže, že čtenářů Lidových novin je nejméně a není třeba je kupovat. Z okresního tisku vím, že od příštího roku převezme okr. knihovnu do své správy okresní město. Pan starosta ale upozornil, že řízení bude výhradně finanční.

Nemyslím, že by vyšší stupeň státní správy byl vždy osvícenější a s centrálním způsobem řízení máme své zkušenosti. Ale právě tak nemůžeme očekávat, že jmenovaný pracovník v řídicí funkci bude rozhodovat vždy kvalifikovaně a promyšleně. Zřejmě proto u větších společností je nejen ředitel, ale i správní či dozorčí rada, vedle gen. Ředitelů televize a rozhlasu je Rada atp. aby zainteresovaná veřejnost mohla určitým způsobem ovlivňovat směr řízení veřejných služeb. Proč by podobný vzor nemohl být použit i u místních kulturních zařízení? Znáte-li někdo lepší způsob, zveřejněte jej a upozorněte ministerstvo kultury.

Děkuji, že jste přečetli celý příspěvek a doufám ve Vaši pomoc a spolupráci.

Radka Pokorná
Česká Lípa

DOPORUČUJEME K PŘEČTENÍ

Jaroslav Pecháček: Masaryk - Beneš - Hrad (Masarykovy dopisy Benešovi). České slovo, Mnichov 1984; Faun, Praha 1996, 191 s. Nejen historikové uvítají vydání důležité korespondence z let 1926 - 1933, pocházející z pera prvního československého prezidenta. Význam těchto dokumentů zvyšují komentáře autora, které je zařazují do dobového kontextu. V závěru je připojena biografie dr. Jana Papánka od Haliny Břeňové, který korespondenci převzatou od dr. Beneše uchovával a autorovi ji předal. Zvláště poučné jsou dvě důležité otázky první republiky - náš poměr k Němcům a Slovákům, jak se k nim Masaryk stavěl a jak se je snažil řešit.

-kik

OBSAH PÁTÉHO ROČNÍKU DK-DIALOGU (1995)

- č. 1 Jan Bouzek: O „přirozenosti egoismu“, jeho úloze a překonání
Jiří Laube: Územní členění státu
Matějček kontra redakce: O kulturní a nekulturní politice
Pavel Bucháček: Ještě několik poznámek ke „křadení dějin“
(1) KDO JE KDO: Josef Srbený
- č. 2 Jan Friedlaender: Ještě jednou k výkladu dějin ve školách
Vashek Cervinka (USA): Kulturní politika a propagace násilí
(2) KDO JE KDO: Jan Srnec, Zdeněk Pavlík
- č. 3 Martin Potůček: Korporativismus v české kotlině
Pavel Bucháček: Poznámka k „Prohlášení Dk k územnímu členění ČR“
Zdeněk Pavlík: Poznámka ke komunálním volbám
Josef Janoušek: Občanská společnost nebo společnost občanů?
Jiří Laube: Politické strany a jejich financování
Jan Friedlaender: Zneužití statistiky
(3) KDO JE KDO: Karel Vaněček, Dušan Hendrych
- č. 4 Stanovisko Dk č. 13: Prohlášení Dk k oslavám ukončení druhé světové války
Josef Janoušek: Dvě úvahy na dvojitém téma
Lumír Tuček: Pár slov k naší minulosti
Bohdan Zelinka: Praktická úvaha o sudetoněmeckých požadavcích
Otakar Kovář: Dopis na téma jednoho televizního pořadu
(4) KDO JE KDO: Jiří Srnec, Martin Hampel
- č. 5 Jan Friedlaender: Nález a ztráty
Alex Wynnyczuk (USA): Hrdinové minulých dob
Jan Bouzek: Německo a my
- č. 6 Karel Kukal: Podíl exilu na obnově demokracie ve vlasti (zkrácený záznam přednášky)
Josef Janoušek: O příčinách a následcích a pravdě dějin
Lumír Tuček: Příspěvek do diskuse
- č. 7 Jan Friedlaender: Dvě současné úskali pro českou demokracii
Josef Janoušek: K problémům demokracie - o nezávislosti soudů
Alex Wynnyczuk: Ještě k otázce vyrovnaného rozpočtu
Mojmír Povolný: Z dopisu prof. M. Povolného, USA
(5) KDO JE KDO: Milan Sítoukal, Alena Vodáková, Josef Alan
- č. 8 Zdeněk Pavlík: Demokracie a demokratismus
Lumír Tuček: Druhá konference o výchově
Obsah čtvrtého ročníku Dk-Dialogu (1995)
- č. 9 Jaroslav Anděl: Demokracie, její pravý význam a její dnešní stav v České republice, (podstatný výtah přednášky)
Josef Janoušek: Ad: Jan Friedlaender: Dvě úskali pro českou demokracii
Lumír Tuček: K pojmu demokracie
(6) KDO JE KDO: Vladimír Čermák, Michal Illner
- č. 10 František Vágnér: K problematice výchovy demokratického člověka
Miroslav Miklík: Několik poznámek k zákonu o vysokých školách

OBSAH ŠESTÉHO ROČNÍKU DK-DIALOGU (1996)

- č. 1 Zdeněk Pavlík: Vstoupili jsme do politicky významného roku
(7) KDO JE KDO: Jan Bouzek
- č. 2 Libor Tuček: Naše zájmy, náš úděl a myšlenky TGM
Karel Lešanský: Stydíme se opravdu a účinně?
Josef Srbený: Dvoji občanství a některé otázky související
(8) KDO JE KDO: Bohdan Zelinka, Vladimír Brabenec
- č. 3 Čeněk Adamec: Zahraniční voják o odsunu sudetských Němců
Josef Janoušek: Landsmanschaft, Německo, my a demokracie
Lumír Tuček: Poznámka na okraj dvou klubových setkání
Jiří Cach: Nezávislost a nezaujatost
Ivan Soudek: Z dopisů redakci
- č. 4 Jan Friedlaender: Zúžená vozovka
Lumír Tuček: O některých příčinách totality
- č. 5 Čeněk Adamec: Spor o veřejné mínění
Jiří Holý: Výchova k osobní odpovědnosti - jeden z nejvážnějších úkolů dneška
Jan Friedlaender: Úvaha nad knihou Evy Hahnové „Sudetoněmecký problém: obtížné loučení s minulostí“
(9) KDO JE KDO: Milena Hübschmannová, Sylva Lebllová
- č. 6 K nedožitým sedmdesátinám Jaroslava Suchého
Josef Srbený: Jaroslav Suchý a Demokratický klub
Zdeněk Pavlík: - Osobní vzpomínka
Miroslav Prokopec: - Jak jsem ho znal
Milan Stloukal: - Významný český antropolog
Jan Friedlaender: Pragmatik svobody
Boris Divinský: Ad: Z dopisů redakci Dk-D 3/96
- č. 7 Výbor Dk: Rudolf Battěk do senátu
Rudolf Battěk: Proč kandiduji do senátu ČR
(10) KDO JE KDO: Rudolf Battěk
- č. 8 Alena Šubrtová: O čem stojí za to před dalšími volbami přemýšlet
(11) KDO JE KDO: Martin Potůček, Vladimír Mlčoch *Labouche*
- č. 9 František Vágner: Nikdy není vyhráno, stále ještě můžeme prohrát
Alena Šubrtová: Důstojná oslava - a ...
Miroslav Miklík: Poznámka k současnému politickému dění
- č. 10 Základní dokumenty a informace o průběhu II. valné hromady Demokratického klubu, která se konala 7. prosince 1996
Alena Šubrtová: Debakl demokracie?

Vydavatel: Demokratický klub, pošt. přihrádka 663, 111 21 Praha 1

Redakční rada: Miloslava Kučerková (výkonná redaktorka), Josef Janoušek, Alena Šubrtová

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 2471/93 ze dne 20. 12. 1993

Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. 6759